

DİLƏ SEVGİNİN ZƏHMƏTİNDƏ

Salatın Əhmədovanın "Ağstafa-Qazax bölgəsinin izahlı dialektoloji lüğəti" haqqında qeydlər

Dilimizə, dilçiliyimizə, bütövlükdə milli dəyərlərimizə xidmət hesab olunan əməli fəaliyyət örnəkləri, xüsusilə tədqiqat əsərləri böyük zəhmət bahasına başa gəlir. Əgər söhbət dialektoloji lüğətdən gedirsə, bunun daha ağır zəhmətlə başa gəldiyini etiraf etməmək mümkün deyil. Hər hansı bir söz dil ümmanında nadir incidir. Bu ümmanın içərisindən dialektoloji lüğətə salına biləcək sözlərin axtarılması, tapılması, seçilməsi, hər bir sözə daşdığı mənə yükünü ifadə edən şərh-lər yazılması nə qədər səriştə, bacarıq, fəhm, elmi bilik tələb edir - bunu ancaq həmin sahədə çalışanlar daha dəqiq bilər. Tədqiqatçı və yazıçı-publisist Salatın Əhmədovanın yenidən nəşr olunmuş "Ağstafa-Qazax bölgəsinin izahlı dialektoloji lüğəti" kitabı, zənnimizcə, böyük zəhmətin bəhrəsidir. Bu zəhməti isə ancaq dilə sonsuz sevgisi olanlar çəkmək iqtidarındadır. Düşünürəm ki, bu tip lüğətlər dilimizin saflaşmasında da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Hər bir sözün yaranması, canlı dildə, hətta məhdud ərazidə və təndəşliq qazanıbsa, demək, o artıq bizim milli sərəvətimizdir. Məlumdur ki, Azərbaycan ərazisi əsrlər boyu yaddillilərin təsir sahəsi olub. İşğallar, əraziyə köçürülmələr, ən müxtəlif səbəblərdən dilimizə alınma sözlərin axını baş verib. Zənnimcə, tədrisən süni şəkildə cərrahiyyə əməliyyatı aparmadan dilin bazasında olan sözlərdən istifadə ilə yazılmalıdır. Bunun üçün müvafiq qurumlar ardıcıl və gərgin iş aparmalıdır. Bu mənada Salatın Əhmədovanın növbəti kitabı tələbatı qismən ödəmək iqtidarındadır. Kitabın ön söz yazmış professor İsmayıl Məmmədlinin qeyd etdiyi kimi belə tədqiqatlar gələcəkdə də davam etdirilməlidir.

Salatın Əhmədovanın lüğətində 2000-2500 arası baş söz cəmlənib. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, dialektoloji lüğət digər təkil xalqları ilə də əlaqələri əyani şəkildə göstərə bilər. Professor İsmayıl Məmmədli yazır: "Azərbaycan dilinin dialekt

və şivələri zəngin, tükənməz bir mənavi xəzinədir. Bu xəzinənin söz yazarları, mənavi yadigarları xalqımızın yalnız ana dilini deyil, onun ruhunu, etnoqrafiyasını, inanclarını, adət-ənənələrini, fəlsəfi görüşlərini, müdrikliliyini, peşə-sənət, maddi mədəniyyətini bütün dolğunluğu ilə əks etdirməklə necə-neçə yüz illərdən bəri bu günümüzdə çatdırma bilməmiş, qoruyub mühafizə edə bilməmişdir. Məhz elə dialekt və şivələrimizin belə zənginliyi, tükənməzliyi səbəbindəndir ki, bir əsrə bərabər zamanda bu sahədə çox qiymətli, elmi-əməli baxımdan fərah doğuran araşdırmalar aparılmaqdadır. Professor doğru qeyd edir ki, dialekt və şivə sözləri hesab etdiyimiz xəzinəni öyrənmək, onu sistemləşdirib araya gətirmək heç də asan deyil. Əslində bu xəzinənin günümüzdə gəlib çatması elə dialekt və şivələr haqqında yazan tədqiqatçıların xidmətidir.

Bir anlığa düşünək ki, Mahmud Kaşğari "Divan"ı gəlib zəmanəmizə çatmayıb. Əgər belə bir faciə baş vermiş olsaydı, onda dilimizin türk dilləri ağacının bir-birinə daha yaxın olduğu dövrdəki nə qədər sözü itib-batmış olardı. Elə bu günün özündə tədqiqatçılar bir sıra sözlərin kökünü araşdırmaq üçün Mahmud Kaşğari "Divan"ından istifadə edir. Əsas məsələ kimi məhz bu böyük kişinin yaratdığı abidəyə istinad edirlər. Bu mənada Salatın Əhmədova izahlı dialektoloji lüğəti ilə mənəvi yaddaşımıza itib-batmaq təhlükəsi olan nə qədər sözü həkk etmişdir. Onun lüğətini vərəqlədikcə ayrı-ayrı hərfliyin göstəricisi ilə nadir sözlərə rast gəlirik ki, bunlar ədəbi dilin geniş işlənməsi ilə dilin yaddaşından silinə bilər. Məsələn, "Kirtix" sözü. Biz bu sözü "kirtix" şəklində işlədirik. Şübhəsiz, müəllif x hərfinin üstündəki işarə ilə k-dən fərqlənən səsi bildirmək istəyib. Sabunun işlənməsi qalığı - mənasında olan bu söz indi az qala yaddaşlardan silinməkdədir. "Kökür" sözü var. Sən demə "kökür" - "kəfkir", iri deşikli qaşiq şəklində yazıb.

Zənnimcə, bunu elə qaşiq kimi yox, sadəcə yeməyin kafini yığmaq üçün istifadə olunan alət kimi də yazmaq olardı. Hər halda belə bir söz də itib-batmaq təhlükəsindən xilas olub. Bunları niyə diqqətə çəkirik. Çünki professor İsmayıl Məmmədli dilin yaddaşında olan dialekt və şivə sözlərinin hiş olunmasında yazarların xidmətlərini yüksək qiymətləndirir. Professor sözüne davam edir: "Bir halda ki, dialektologiya elmi Azərbaycanın dilçiliyində məktəb səviyyəsində özünü təsdiq

edib, heç şübhəsiz, bu istiqamətdə gələcək araşdırmaların, çalışmaları mövzusu olacaqdır! Dialekt və şivə faktları uzun illər boyu yanaşı, toplum şəkildə yaşamış və sıx təmasda olmuş türk xalqları arasında ki qarşılıqlı əlaqələri, onların adət-ənənələrini, mühitini, keçmiş həyat tərzini, ictimai-siyasi həyatını, ədəbimədəni irsini, məişətini və s. öyrənməklə qədim yazılı ədəblər və lüğətlər, qaynaqlar qədər etibarlı və əvəzsizdir". Zənnimcə, hörmətli alim qeydləri bizim düşüncələrimizə də kifayət qədər işiq salır. Onu da demək lazımdır ki, ayrı-ayrı vaxtlarda bu və ya digər dərəcədə dialektoloji lüğətlərin hazırlanması işi olub. Ancaq Salatın Əhmədovanın lüğəti göstərir ki, hələ dilimizin bazasında nə qədər üzə çıxarılmamış incilər yatır. Bu mənada ayrı-ayrı bölgələr üzrə belə lüğətlərin hazırlanması üçün planlı, mütəşəkkil işlər davam etdirilməlidir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Salatın Əhmədli çox məhsuldar müəlliflərdəndir. O, dilçilik sahəsindəki tədqiqatlarına Heydər Əliyevin dil siyasətindən başlamışdır. Sonralar tədqiqatlarının əhatə dairəsini daha da genişləndirdi. Görkəmli alimlərimizin elmi araşdırmalarına dəyərli tədqiqat əsərləri həsr etdi. Ədəbi proseslə bağlı çox maraqlı tədqiqat əsəri yazdı. Açıqı, mənə elə gəlir ki, Salatın Əhmədli nə qədər özünü alim və yazıçı-publisist kimi təsdiq edibse, bu lüğəti ilə də xalqımızın dilinə necə fədakarlıqla xidmət göstərdiyini də sübut edir. Özü də elə bu kitabın "müəllifdən" adlı qeydlərində görülməsinə əhatə dairəsini də dəqiq xarakterizə edir. Bir növ yeni tədqiqatçılara da dialektoloji lüğətlərin hazırlanması sahəsində istiqamətverici təcrübə nümunəsi göstərir.

Tədqiqatçının lüğət üzərində işi elə bağlı düşüncələri də oxucular üçün maraqlı ola bilər: "Azərbaycan dilinin çox zəngin, xalqımızın fəlsəfi təfəkkürünü, düşüncə tərzini, peşə-sənət sahələrini, adət-ənənələrini, inam, inanc və dini-mifoloji baxışlarını, ana dilimizin ifadə imkanlarını təsvir etməz dərəcədə çoxşaxəlliliyini, genişliyini nümayiş etdirən, qoruyub saxlayan lüğət tərkibi vardır. Ədəbi dilimizin lüğət xəzinəsinə onun dialekt və şivələrində canlı danışq dilində olan söz, ifadə və kəlmələri də buraya əlavə etsək, nəhəng bir lüğət meydana gələ bilər. Mən öz elmi tədqiqatlarımda, həmçinin bədi, publisistik əsərlərimdə həmişə ana dilimizin ucaltığını, ondakı bitib-tükənməyən ifadə, üslub imkanlarını yüksək dəyərləndirmiş, bu dilin daha da inkişaf

etməsinə, zənginləşməsinə səy etmişəm". Müəllifin özü də çox böyük zəhmət bahasına başa gətirdiyi lüğətə yazdığı ön söz əvəzi qeydlərində canlı danışq dilindən aldığı söz, ifadə və kəlmələrin kəmiyyət baxımından ölçüyəgəlməz olduğunu, demək olar ki, etiraf edir. Bu böyük zəhmət deməkdir. Demək, müəllif tədqiqata cəlb etdiyi arealın canlı dilini tam müşahidə etmək üçün uzun illər bu ərazidəki insanların arasında yaşayıb. Ən müxtəlif səbəblərdən özünü bəhanələr düzəldərək müxtəlif kəndlərdə qonaq olub. Və yaxud, ayrı-ayrı mənbələrdə müxtəlif kəndlərdəki danışqın məzmununu əks etdirən sözləri axtarıb tapıb. Beləliklə, mövcud əsərini ərsəyə gətirib. Əslində bu tipli xidmətlər göstərən müəllifləri mən böyük Mahmud Kaşğari irisinin davamçısı hesab edirəm. Bu yolun məxsusi olaraq dilimizə əvəzsiz xidmət olduğunu artıq təkrar-təkrar qeyd etməkdəyəm. Demək, müəllif canlı dildə ədəbi dildə kənarda qalmış sözlərin çoxluğunu müşahidə edib. Hətta özü qeyd edir ki, əgər bu söz və ifadələrin hamısını bir yerə toplamaq mümkün olsaydı, onda görülməsinə işin həcmi qat-qat artmış olardı. Müəllif sözüne davam edərək yazır: "Azərbaycan dilinin tarixən müəyyənlanmış lüğət tərkibinə müdaxilə etmək lazım deyil. Doğma ocağın, elimin, obamın lüğət xəzinəsinə, şivələrindəki söz ehtiyatını toplayıb lüğət şəklində nəşr etdirməyi ən böyük arzumdur, vəzifəm bilmişəm. Vahid dövlətdə bir ailə kimi yaşayan etnik qruplar var ki, öz dillərində, öz ləhcələrində danışsınlar. Mən bu qrupların, müxtəlif bölgələrin öz ləhcəsinə, şivəsinə qapılıaraq parçalanması tərəfdarı da deyiləm. Ancaq bu sözləri toplayaraq kitab halında çap etdirməyimin başlıca məqsədi bu cür sözlərin itib - batmaması, eyni zamanda bölgələrin etnik coğrafiyasını, toponimlərini öyrənməklə gələcək nəsillərə çatdırmaqdır". Elə bu qeydlərdən də istinad kimi istifadə edərk demək istərdim ki, lüğət boyu o, yer-yurd adlarını, bir sözlə, onomastik vahidləri bir araya gətirmək, toplaqla zəngin baza yaratmışdır. Bir növ toponimistlər üçün hazır tədqiqat xammalını bir araya gətirmişdir. Kitabı filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Kübra Quliyeva, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Güntəkin Bünnətova çox maraqlı rəylər yazmış və tədqiqatçının zəhmətini yüksək dəyərləndirməyə çalışmışlar.

(Davamı 7-ci səhifədə)

(Əvvəli 6-cı səhifədə)

Kübra Quliyevanın rəyində oxuyuruq: "Salatın Əhmədovanın "Ağstafa-Qazax bölgəsinin izahlı dialektoloji lüğəti" qədim tarixi yerlərimiz olan Qazax mahalının əhalisinin dilində qalmış və ya bu gün hələ də işlənməkdə olan leksik vahidlər, birləşmələrin toplanmış olduğu kitabdır. Kitabda Ağstafa və Qazax bölgələrinin birlikdə 72 kəndindən material toplanılmışdır. Eləcə kəndlərin sayı kitabdakı material zənginliyindən xəbər verir". Rəyçi müəllifin tədqiqat apardığı arealın bir növ sərhədlərini yada salır. Bu yerdə görkəmli dialektoloq Azər Hüseynovun "Kredo" qəzeti redaksiyasına göndərdiyi yazıdan bəzi məqamlar yadıma düşür. O deyirdi ki, kəndləri, uzaq bölgələrdəki yaşayış məskənlərini birgənə bəzək elə də asan deyil. Görək nə qədər iradəli olan ki, piyada yeriməkdən yorulmayan hansısa sosial probleminin həllini gözləyən adamlarla görüşəndə apardığın söhbətlərin necə kinayə ilə qarşılanmasına da dözməyi bacarmalısan. Azər Hüseynov 90 ildən çox yaşadı. Zənnimcə, onun dialektoloq əməyi ilə bağlı dediyi sözlər kifayət qədər əsaslıdır. "Dialektoloq əməyi şərfli əməkdir". Əslində hər bir

susi rola malikdir. Rəyçi doğru qeyd edir ki, dildə bir növ "gizlənmiş" bir sözün şərhini hansısa bir bayatının mahiyyətinə işiq salır. Bəlkə də bir tarixi hadisənin mənəzərini təsvir etməyə imkan verir. Güntəkin Binnəto və işə maraqlı bir məqama toxunaraq yazır ki, Azərbaycanın qərb bölgəsinə aid olan ərazinin elə spesifik dil xüsusiyyətləri var ki, bütövlükdə dilimizin dialekt sistemində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Müəllifin qeydlərindən belə nəticə çıxır ki, qərb bölgəsinin dialekt, şivə sözləri nəinki kəmiyyətə çoxdur, həm də çoxqatlıdır. Eyni söz bir neçə mənada işlənir. Düşünürəm ki, bu qeydlərin mahiyyəti məxsusi olaraq ərsəyə gətirilmiş çox dəyərli kitabın mahiyyətini başa düşməyə kömək edir. Məlum olur ki, Salatın Əhmədova Ağstafa rayonunun 38, Qazax rayonunun 34 yaşayış məntəqəsindən topladığı səciyyəvi söz və ifadələri çox böyük zəhmət bahasına sistemləşdirmiş, onların mənalarına izahlar vermişdir.

Kitabın müəllifi istifadəçilərin lüğətdən yararlanması üçün xüsusi aydınlaşdırıcı qeydlər də təqdim edir: "Lüğətin quruluşu və tərtib üsulu", "Lüğətdə istifadə olunmuş fonetik və şərti işarələr", eləcə də "Ağstafa və Qazax rayonlarının tədqiqatə cəlb edilmiş kəndlərinin siyahıları", nəhayət,

Məsələn, "aynımaq" sözü Daşsalahlıların nitqindən götürüldü. Xəstəlikdən sağalmağa doğru getməyə deyilir: "Üyüxlü isti içdim, başım bir az elə bil aynıdı". Məsələn, maraqlı bir sözün də izahı diqqətimizi çəkdi. Tatlı kəndinin canlı dilindən alınmış mətn də maraqlıdır: "AYDORU (i.) - assuriyalı <Assuriya xalqının nümayəndəsi> - Aydorular Türkiyənin Van gölü ətrafında yaşayırlar. 1919 - 1918 - ci illər

horroyu işdi, doymadı (Qıraq Kəsəmən). BAF A BAFALI (sif.) - vəfa, vəfali. - Azərin ağrısının alem. Azər bafalı dosddu (Ürkəmzli)". "B" hərfi ilə başlayan sözlərin sırasına baxıram. "Bafita" - saya parçadan otoyə, dona əlavə tikilən haşiyə". Bu, müəllifin sözün mənasına verdiyi şərhdir. Amma həmin sözün kənddə necə işlədilməsinə təsdiq edən cümlə də təqdim edir: "Nənələrimin ikisi də tumannama bafita tixmişdilər" (yeni gün). Yaxud, Pirlidən alınmış nümunə: "Bağ - biçilib kiçik dəstlə bağlanmış ot". Bu, müəllif şərhidir. İndi canlı dildə işlənmə yerini də ayrıca göstərir: "Böyün na-xoşdamışım. Deyin heç bir bağ ot da biçəmmədim". Demək, bir növ burada bağ ifadəsi ölçü vahidi mənasını daşıyır. Daha bir neçə maraqlı sözlər də qabağıma çıxır. "Bağa - atın topuğunda əmələ gələn xəstəlik". Kosalar kəndində bu ifadəni belə işlədirlər: "Kürən madyan sonradan bağa oldu, yeriyəmmədi". Mən elə xarakterik ifadələr göstərməyə çalışıram ki, nadir hallarda işlənmə olsun. Bununla tədqiqatçının, toplayıcının hansı əziyyətlə qatlaşa bildiyinə diqqəti yönəltmək istədim.

"C" hərfi ilə başlayan maraqlı sözlər görürəm. "Cacıq - acıtohər, özəklı yeyilən bitkidir". Nümunənin təsdiqini göstərən mətnə baxaq: "Ca-

SALATIN ƏHMƏDOVA

AĞSTAF A-QAZAX BÖLGƏSİNİN İZAHLI DIALEKTOLOJİ LÜGƏTİ

DİLƏ SEVGİNİN ZƏHMƏTİNDƏ

Salatın Əhmədovanın "Ağstafa-Qazax bölgəsinin izahlı dialektoloji lüğəti" haqqında qeydlər

dialektoloq üçün gördüyü işin dəyəri uzaq gələcəyə hesablanır. Necə ki, Mahmud Kaşğari zəhmətinin dəyərini min ildən sonra daha doğru və düzgün qavrayırıq. Bəlkə də hələ gələcək min illiklərdə dialektoloqların incini-nci topladığı sözlərin qiyməti daha üstün tutulacaq. Beləliklə, biz Salatın Əhmədovanın "Ağstafa-Qazax bölgəsinin izahlı dialektoloji lüğəti" kitabı ilə tanışlığımızı sanki böyük xəzinəyə düşən adamın keçirdiyi məmunluq hissi ilə qəbul edirik. Kübra Quliyeva sözünə davam edir:

"Onu da qeyd edək ki, bu günə qədər Qazax şivələri və dialekti müəyyən dərəcədə öyrənilmiş olsa da, Ağstafa şivələri və dialekti dialektoloji baxımdan tədqiqatə cəlb olunmamışdır. Bu cəhətdən Salatın Əhmədovanın işini yenilik kimi dəyərləndirmək olar. Kitabdakı sözlər digər dialekt və şivələrlə eynilik təşkil edən, sadəcə tədqiq olunan zonaya aid olan və Türkiyə türkcəsi ilə eynilik təşkil edən sözlər olması baxımından səciyyəvləndirilə bilər ki, burada Türkiyə türkcəsi ilə eyni olan sözlər, Oğuz qrupuna daxil olan Azərbaycan və türk dillərinin əsr-lər boyuncə sadəcə yaxınlığı deyil, eyni kəlmə xəzinəsinə sahib olduğunu da təsdiq edir". Kübra Quliyeva öz rəyində göstərir ki, Salatın Əhmədovanın dialekt və şivə nümunələrini toplaması dilimizin zənginliyini, qədimliyini gündərir.

Eyni zamanda bu lüğətdəki maraqlı ifadələr folklorumuzun, tariximizin, coğrafiyamızın öyrənilməsində də xü-

"Azərbaycan əlifbası"... düşünürəm ki, bütün bunlar tədqiqatdan istifadə üçün əsas yardımçı və istiqamətverici qeydlərdir.

Bu tipli tədqiqatların mahiyyətini daha yaxşı çatdırmaq üçün bəzi nümunələrə də istinad etmək lazımdır. Məsələn, A hərfi ilə başlayan bir sıra sözlərin izahlarına diqqət etmək yerinə düşür: "ADNA I (i.) - qədim zamanlarda ailənin hamam günü. - Nə-nəm həməşə də:yrdi kin, adnamın vaxtı kın çatdı, başım qaşner, su qo:yn, çimifəm (Qıraq Kəsəmən).

ADNA II (z.) - həftənin günü, cümə axşamı. - Üzrmivizə gələm adına dədəmin qara bayramına çüşör, qavır üsdə çıxafəm (Sofulu).

AFAT AFATI ALIMMAX (f.) - güc-gücdən düşmək. - Elə bil afatım alıf, ə:ygə "ayağa" dura bilmerəm (Eynalı).

AFAYAT (i.) - Abuhayat -qadın adıdır. - Kəndimizin ilk alimi Rüstəm məllimin anası Afayat xala maha elə ürək dan "dərdin alem" de:yrdi kin, elə bilerdim ən yaxın qohmudun, bə:yyəndə başa çüşdüm kün, kəndin pütün qoyaları bu sözdəri işdədermiş (Poylu qas.).

AFTOY (i.) - avtobus. - Durom hazırlaşəm, günorta avfoyunnan rayona gedafəm (Alpoud).

AĞARTI (..) - süd məhsulları: ayran, qatıq, körəməz, şor, atlama və s. - inax'lər doğsoydu ağartıdan doyunca ya:rdix "iyeyərdik" (Zəlinoxan)". Xarakterik sözlərdir. Başqa yerlərdə bu sözlərə bəlkə də rast gəlmək olmaz. Lap hətta rast gəlinə belə, çoxları bu sözlərin mənalarından xəbərsizdir.

də ermənlərin türklərə qarşı qırğını nəticəsində Qazax mahalına köç elə:ylər. Dava vaxdı əsir düşmüş almanları Xanlar rayonna sürgün eləyən-də aydoruları da burya köçürflər. Ay-dorular sonradan geri - Ağstafıya qay-ıdılar. Hal-hazırda Tatlı, Vurgun kəndində cəmisi 3-4 ailə qalıb. On-lardan soruşanda vətənniz hərəydi, de:yllər kin, "bizim vətəmmiz yoxdu". Onların dedix lərinə görə, aydorular Suriya, İrak və Türkiyə torpağında yaş-eyirlər (Tatlı)". Düşünürəm ki, belə sözlərin izahı tarixi baxımdan da çox dəyərlidir.

B hərfi ilə başlayan sözlərdən də bir neçəsini nümunə kimi işlətmək olar: "BADAX İ (i.) - tanımaq üçün nişanla-maq. - Tö:ygün ə:ygına badax vurma-seydim indi Ceyran qonşumuzun tö:yxlarına qarışmışdı (Poylu qas.).

BADI - BUDU (i.) - qovrulmuş və şirin, şirəli maye vasitəsi ilə bir - biri-nə yapışmış qarğıdalı dənələri "pop-korn". - Uşax vaxtı yediyimiz badı - budunun tamını indiklər vermer (Poylu qas.).

BADIŞ (i.) - qonşunun heyvan və ev quşları ilə dəyişik düşməməsi üçün də heyvan və quşlarının ayaqlarına bağ-lıqları əski parçası. - Ay Qızbaş, ə:ygına badış bağladığım cücö:yu kəsdir-rərsən (Poylu).

BADKEŞ (i.) - köhnə evlərin divar-ına, daşların və ya kərpiclərin arası-na, üstünə, arxasına vurulan suvaq. - Divar quzlo:yf "quzulayıb" töklör, gə-rək aralarına badkeş çəkəm (Kəmərlı).

BADYA (i.) - misdən düzəldilmiş qab, böyük cam. - Nəsir kişi bir badya

ciq əsasən çay qırağında piter". Köçvəllərin canlı dilindən alınma məntdir. "Cəncəx - qarınlı adam" - İkinci Şıxların dilindən alınıb. "Cəsp-ər - dəstə halında hazırda görüldüyü kimi" - Yuxarı Əskiparahlardan diləndən alınıb.

Beləcə A-dan Z-yə qədər lüğət çox maraqlı ifadələrlə doludur, zəngindir. Sonuncu bir ifadəni də diqqətə çək-mək istərdim. Zula - tikintidə işlədilər-uzunluğ 3-5 metr, yaş və quru hamar ağac. Daş Salahlıların diləndən alınıb. "Daş Salahlıda bir xəstənin diləndən belə bir bayatı eşitmişdim:

-Əzizim, balam qaldı, Ağaşda yuvam qaldı, Şəmşavatda çərçiyəm Ərəşdə zulam qaldı".

Salatın Əhmədovanın "Ağstafa-Qazax bölgəsinin izahlı dialektoloji lüğəti" kitabı böyük zəhmətin, yüksək intellektin və dilə sonsuz sevginin bəhrəsi olaraq ərsəyə gəlib. Kaş bu əvəzsiz dəyəri olan iş digər bölgələr üçün də tədqiqatçılar tərəfindən da-vam etdirilə.

Sonda belə bir qeydim də var. Bu kitab təkcə tədqiqatçılar üçün deyil, söz-sənət adamları, humanitar sahədə təhsil alan tələbələr, hətta siyasətçilər üçün də çox faydalıdır. Kim dilinin söz ehtiyatını daha da zənginləşdirmək istəyirsə, bu tipli kitablardan faydalanmaq vacibdir. Sonda dəyərli işinə görə Salatın Əhmədliyə təşəkkür edirik. Çünki bu iş birbaşa dilimizə xidmətdir.

Əli RZA XƏLƏFLİ
23.09.2024